

важливості опанування руховими діями, звертався до знань, які отримали студенти з інших дисциплін.

У процесі занять прагнули дізнаватись, які вправи, види оздоровчої та спортивної діяльності привабливі та цікаві студентам і враховувати побажання студентів, активізуючи їх особливо в тих заходах, в яких проводились конкурси і змагання з спортивно-професійною та народознавчою спрямованістю [4, 8, 10].

8. Пошук та використання доступних для оздоровчих занять природних місць. Пропонували шукати красиві і практичні місця для занять Це місця в яких проявляються всі природні стихії (земля, вода, вогонь, повітря). Вони можуть бути створені як самою природою, так і людиною, тут немає промислових комплексів, технологічних споруд, машин. Це - парки, ліси, лісосмуги, береги річок, ставки, озера, гориста місцевість.

Ефективність програми рекреаційної активності студентів ВНЗ, яка реалізувалась за названих педагогічних умов підтверджена в експерименті. Так встановлено, що упровадження в навчальний процес даної програми підвищило рівень фізичної підготовленості студентів з показників на силу, швидкість, спритність, швидкісно-силові здібності [3, 11].

Висновок. В результаті нашого наукового дослідження підтверджуються положення про необхідність використання педагогічних умов при формуванні програм різностороннього спрямування, та доводять, що ретельно підібрані та структуровані педагогічні умови є невід'ємним компонентом для ефективної реалізації програми рекреаційної активності студентів вищих навчальних закладів яка забезпечила її позитивний вплив на формування у студентів високого рівня рекреаційної активності.

Перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Подальші дослідження будуть спрямовані на визначення фізичного стану та соматичного здоров'я студентів ВНЗ.

Література

1. Бабюк С.М. Педагогічні умови фізичного виховання дітей старшого дошкільного віку у взаємодії дошкільного навчального закладу і сім'ї: автореф. дис. на здоб. наук. ступеня канд. пед. наук : 13.00.08 "Дошкільна педагогіка" / С.М. Бабюк; Ін-т проблем виховання НАПН України.-К., 2011.-20 с.
2. Бражнич О.Г. Педагогічні умови диференційованого навчання учнів загальноосвітньої школи: дис. канд. пед. наук / О.Г. Бражнич. – Кривий Ріг, 2001. – 238 с.
3. Кузь Ю.С. Організаційно-педагогічні умови фізичного виховання учнів загальноосвітньої школи у природному середовищі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. наук з фіз. вих. і спорту : спец. 24.00.02 „Фізична культура, фізичне виховання різних груп населення” / Ю. С. Кузь; ДВНЗ "Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника".-Івано-Франківськ, 2011.-20 с.
4. Римик Р.В. Педагогічні умови ефективного реалізації програми професійно-прикладної фізичної підготовки учнів технічних навчальних закладів / Римик Р.В. // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету. Серія: Педагогіка. – 2007. – С. 90-94.
5. Римик Р.В. Професійно-прикладна фізична підготовка у технічних закладах освіти // Б.М. Мицкан, Р.В. Римик, Л. Б. Маланюк / Вісник Прикарпатського університету. Серія: Фізична культура. – Івано-Франківськ. – 2014. – Вип.20. – С. 122-127.
6. Buchner D.M. Physical activity / D.M. Buchner, L. Goldman, D. Ausiello // Cecil Medicine. – Philadelphia: Saunders Elsevier, 2008. – 23 rd ed. – P. 64–67.
7. King A.C., Stokols D. et el. Theoretical approaches to the promotion of physical activity Forging a transdisciplinary paradigm // Am. J. Prev. Med. – 2002. – V 23. – № 2. – Suppl. I. – P. 15–25.
8. Motivational climate and students' emotional experiences and effort in physical education / J. Liukkonen, A. Watt, V. Barkoukis, T. Jaakkola // The Journal of Education Research. – 2010. – 103. – P. 295–308.
9. Palushka S.A., Schwenk T. L. Physical Activity and Medical Health. Current Concepts // Sports Med. – 2000. – V. 29. – № 3. – P. 167–180.
10. Slater C. Behaviour, lifestyle, and socioeconomic variables as determinants of health status: implications for health policy development / C. Slater, B. Carlton // Am. J. Prevent. Med. – 2005. – № 5. – P.25.
11. Zaniewski I. Active and healthy tourism in the Carpathian recreation region / I. Zaniewski, L. Zaniewska // Health strengthening: factors, mechanisms, and health strategies. – Radom, 2013. – P. 398–401.

УДК 796.052.24.322

Рипак І., Карпа І.

Львівський державний університет фізичної культури, м. Львів

СТРУКТУРА ВИКОНАННЯ ТЕХНІКО-ТАКТИЧНИХ ДІЙ КВАЛІФІКОВАНИХ ФУТБОЛІСТІВ В ОКРЕМИХ ЗОНАХ ІГРОВОГО ПОЛЯ

Анотація. Результати досліджень дозволили встановити, що вдосконалення виконання техніко-тактичних дій має бути обумовлено функціональними обов'язками футболістів залежно від ігрового амплуа та різних зон ігрового поля. Встановлено специфічні особливості виконання техніко-тактичних дій кваліфікованими футболістами в різних зонах поля. В процесі дослідження встановлено, що в кожній із ігрових зон спостерігається домінуюче виконання техніко-тактичних дій гравцями різних амплуа.

Ключові слова: техніко-тактичні дії, футболісти, зони ігрового поля, змагальна діяльність.

Аннотація. Рипак Игорь, Карпа Игорь. Структуры выполнения технико-тактических действий

квалифицированных футболистов в отдельных зонах игрового поля. Результаты исследований позволили установить, что совершенствование выполнения технико-тактических действий должно быть обусловлено функциональными обязанностями футболистов в зависимости от игрового амплуа и различных зон игрового поля. Установлены специфические особенности выполнения технико-тактических действий квалифицированными футболистами в разных зонах поля. В процессе исследования установлено, что в каждой из игровых зон наблюдается доминирующее выполнения ТТД игроками разных амплуа.

Ключевые слова: технико-тактические действия, футболисты, зоны игрового поля, соревновательная деятельность.

Abstract. Ripak Ihor, Karpa Ihor. Structures for the performance of technical and tactical skilled players in certain areas of the playing field.

The research results revealed that the performance improvement of technical and tactical actions should be functional duties due to players depending on the game role and different areas of the playing field. Established specific features perform the technical and tactical players qualified in different areas of the field. On the one hand, these features are due by the intensity, efficiency, gaming concentration and difficulty coordinating and on the other hand are due by priority using of major playing methods – transmission, dribbling, stroke, interception, shots on goal.

According to a research, indicators of footballers gaming concentration depending on indicators of difficulty coordinating. That is players, who are most active in these areas, must have a high level of technical and tactical training, especially, this concerns central defenders and forwards.

It has been analyzed in this article that the performance HDT of players different roles is ambiguous according to the gaming areas of the field. So flanking players (defenders and midfielders) do more HDT in extreme areas of the field, players on a central areas play more in central areas of the field. Yet there is universality players on different roles. Most involved areas (from 12) accounted for midfielders - 9-10 areas, least in extreme defenders and forwards – 6-8 areas.

The study found that in each of the gaming zones observed performance HDT dominant players in different roles.

Keywords: technical and tactical actions, players, area board competitive activity.

Постановка проблеми. Процеси, що спостерігаються в сучасному футболі, вимагають розвитку та вдосконалення методів організації рівня навантаження у тренувальній та змагальній діяльності. Вирішення цієї проблеми в сучасних умовах можливе лише шляхом інтенсифікації та індивідуалізації навчально-тренувального процесу, а також диференціації засобів і методів підготовки футболістів різного ігрового амплуа [6].

Найбільш інформативними показниками, які характеризують рівень навантаження в тренувальному та змагальному процесі, є показники виконання техніко-тактичних дій гравцями різного ігрового амплуа в зонах ігрового поля [10].

Результати аналізу останніх досліджень і публікацій дозволили встановити зосередженість уваги фахівців до вивчення параметрів змагальної діяльності футболістів високої кваліфікації. Завдяки отриманим показникам змагальної діяльності формуються модельні характеристики, які дозволяють визначити стан підготовленості футболістів [5, 9].

Аналіз останніх досліджень та публікацій.

Теоретичний аналіз та узагальнення науково-методичної літератури [4, 5, 7] встановив, що дослідженню техніко-тактичних дій футболістів різного ігрового амплуа на окремих етапах підготовки присвячено велику кількість робіт.

Слід зауважити, що навантаження футболістів у матчі постійно зростають, підтвердженням цього є результати дослідження ігор за участю провідних команд світу та Європи. Варто зазначити, що одним із важливих компонентів в управлінні кваліфікованими футболістами є контроль їх змагальної діяльності з урахуванням ігрового амплуа і зон футбольного поля.

Однак рівень техніко-тактичної підготовленості, який демонструють національні та клубні команди України в умовах змагальної діяльності, потребує удосконалення та залишається актуальною проблемою у досягненні високих спортивних результатів.

У зв'язку із зазначеним вище, дослідження можна вважати актуальним, оскільки удосконалення техніко-тактичної підготовки кваліфікованих футболістів, відповідно до специфіки ігрового амплуа та зон ігрового поля, сприятиме підвищенню рівня індивідуальних і командних функцій в умовах змагальної діяльності, що відображається на результативності гри команд.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дослідження проводилось відповідно до зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту темою 2.4 "Теоретико-методичні основи індивідуалізації навчально-тренувального процесу у фізичному вихованні та спорті" Зведеного плану науково-дослідної роботи у сфері фізичної культури і спорту на 2011–2015 рр. Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України.

Мета дослідження – визначити показники виконання техніко-тактичних дій кваліфікованими футболістами різних амплуа в зонах ігрового поля.

Завдання дослідження:

1. Встановити зони виконання техніко-тактичних дій кваліфікованими футболістами.
2. Визначити структуру виконання техніко-тактичних дій кваліфікованих футболістів в зонах ігрового поля.
3. Визначити координаційну складність виконання техніко-тактичних дій в зонах ігрового поля.

Результати дослідження. У нашому дослідженні для більш цілеспрямованого аналізу змагальної діяльності і більш об'єктивного визначення специфічності виконання ТТД футбольне поле було розбито на 12 ігрових зон (рис. 1).

Рис. 1. Схема розподілу ігрового поля на 12 зон

Варто зазначити, що у практиці сучасного футболу ігрове поле розподіляють на три зони (по 33 м кожна). Перша з них – зона початку атаквальних дій, друга – зона розгортання атаквальних дій, третя – зона завершення атаквальних дій [3, 6, 7]. У той самий час тренерові важливо для управління змагальною діяльністю футболістів володіти інформацією щодо проведення проникних атак, у тому числі флангових, загострювальних передач м'яча, ефективності застосування різних видів пресингу тощо. Тобто показники змагальної діяльності лише по трьох зонах ігрового поля не дозволяють визначити модель гри як команди в цілому, так кожного гравця окремо. З другого боку, кожен гравець у процесі гри виконує певні обов'язки, що обумовлені його амплуа. Наприклад, крайній захисник більше виконує ТТД у флангових зонах, ніж у центральних, тобто при аналізі його змагальної діяльності потрібна інформація, в яких саме зонах був задіяний гравець і якими є кількісні та якісні показники виконаних ним ТТД.

Таким чином, розподіл футбольного поля на 12 ігрових зон дозволяє встановити таке:

1) у загальнокомандному аспекті:

- визначити і проаналізувати атаквальні дії, зокрема позиційні та швидкі атаки;
- проаналізувати ігрові комбінації;
- визначити коаліції гравців і ефективність їх взаємодій під час фази володіння м'ячем і фази відбору м'яча;
- розробити алгоритми взаємодії гравців при виконанні стандартних положень;
- визначити універсальний рівень гравців команди;

2) для гравців різних ігрових амплуа:

- визначити і проаналізувати кількісні та якісні показники виконання ТТД залежно від ігрових зон;
- визначити активність гравця впродовж матчу, а саме його гру в різних зонах поля;
- оцінити рівень тактичного мислення та його вміння ефективно взаємодіяти з партнерами по команді в процесі атаквальних і захисних дій.

Експертним шляхом було визначено, що максимальна ігрова концентрація (10 балів) має бути у гравців, які виконують ТТД в ігровій зоні «А2». При достатньо високій ігровій концентрації виконуються ТТД в ігровій зоні «Г2» (9 балів). Тобто, найбільш високі коефіцієнти ігрової концентрації спостерігаються у гравців, що наближені до воріт, як своїх так і суперника (рис. 2).

Показники концентрації при виконанні ТТД в різних зонах поля дозволяють оптимізувати управлінські дії в процесі змагальної діяльності. Дослідження показали, що показники ігрової концентрації футболістів залежать від показників координаційної складності. Як видно з табл.1 найбільш високі показники координаційної складності виконання ТТД зафіксовані в ігрових зонах «А2» (0,61) та «Г2» (0,75). Тобто гравці, які найбільше «грають» в цих зонах мають володіти високим рівнем техніко-тактичної підготовленості, в першу чергу, це стосується центральних захисників і нападників.

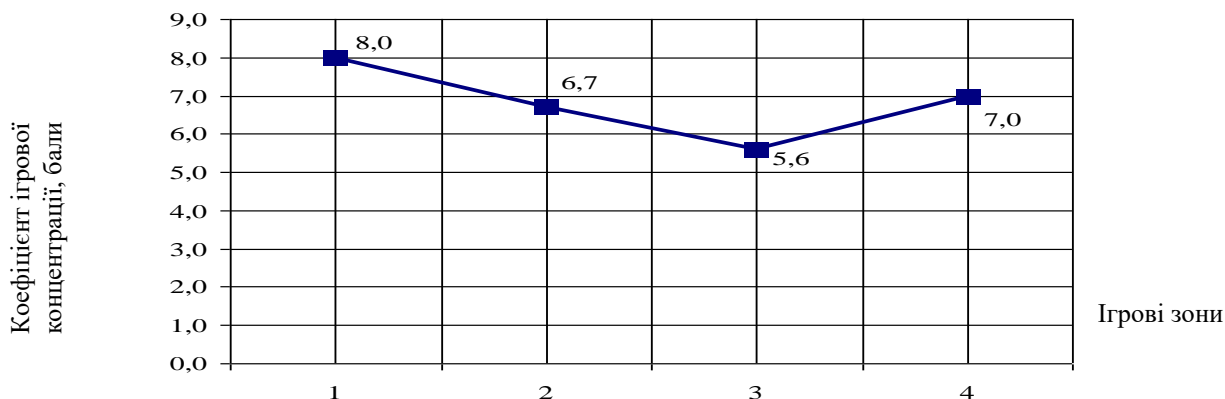

Рис. 2. Ігрова концентрація при виконанні техніко-тактичних дій кваліфікованим футболістами в різних ігрових зонах поля:

1 – зони сектору «А»; 2 – зони сектору «Б»; 3 – зони сектору «В»; 4 – зони сектору «Г»

Отже, виконання ТТД гравцями обумовлено специфікою ігрових зон поля. Як видно із табл. 1, кожна ігрова зона

характеризується такими показниками специфічності виконання ТТД: коефіцієнтом інтенсивності, коефіцієнтом ефективності, коефіцієнтом концентрації, коефіцієнтом координаційної складності, кількісним складом коаліції гравців двох команд.

Коефіцієнти інтенсивності (КІ), ефективності (КЕ) та коефіцієнт координаційної складності (ККС) обчислювалися відповідно до формул, які розробив В.М. Костюкевич [3].

Коефіцієнт концентрації (КК) (бали) визначено експертним шляхом.

Коаліцію гравців встановлено за кількістю гравців двох команд, які зазвичай знаходяться в ігровій зоні під час атаквальних дій однієї команди і відбору м'яча – другої.

Аналіз табл. 1 дозволяє стверджувати, що кожна ігрова зона характеризується відповідною специфічністю виконання ТТД. При цьому спостерігається певна закономірність.

Таблиця 1

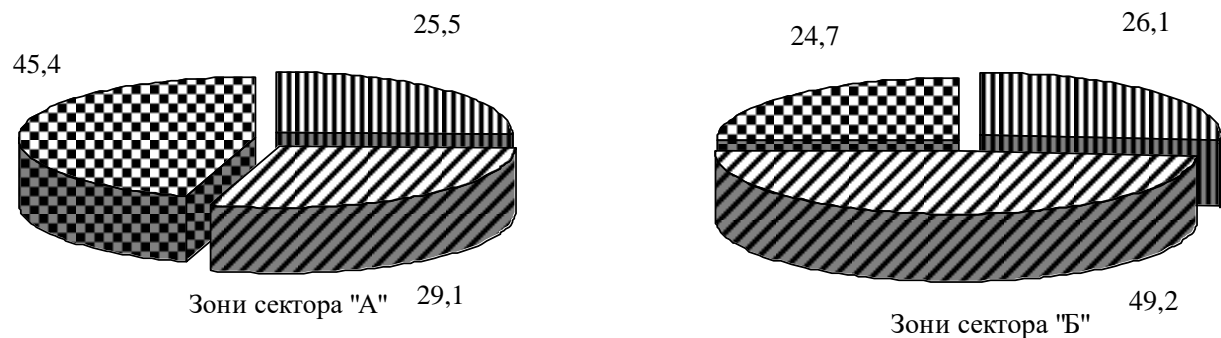
Специфічні особливості виконання техніко-тактичних дій кваліфікованими футболістами в різних ігрових зонах поля (n=19)

Зони футбольного поля	Показники специфічності виконання ТТД				
	коефіцієнт інтенсивності, бали	коефіцієнт ефективності, бали	коефіцієнт концен-трації, бали	коефіцієнт координаційної складності, бали	коаліції гравців, кількість гравців
Зони сектора «А», у т.ч. А ₁	0,9 0,5	0,71 0,56	8,0 6,0	0,58 0,45	2–6
А ₂	1,75	0,78	10,0	0,61	10–18
А ₃	0,55	0,56	6,0	0,45	2–6
Зони сектора «Б», у т.ч. Б ₁	2,1 1,9	0,76 0,69	6,7 5,0	0,29 0,27	3–6
Б ₂	2,5	0,81	7,0	0,31	6–12
Б ₃	1,9	0,69	6,0	0,27	3–6
Зони сектора «В», у т.ч. В ₁	2,1 1,9	0,72 0,79	5,6 4,0	0,34 0,31	4–7
В ₂	2,5	0,68	7,0	0,39	6–12
В ₃	1,9	0,79	4,0	0,31	4–7
Зони сектора «Г», у т.ч. Г ₁	0,9 0,5	0,47 0,66	7,0 6,0	0,58 0,43	2–6
Г ₂	1,7	0,30	9,0	0,75	10–18
Г ₃	0,5	0,66	6,0	0,43	2–6

Отже в нашому дослідженні встановлено, що виконання ТТД гравцями різних амплуа неоднозначне відповідно до ігрових зон поля. Так флангові гравці (захисники та півзахисники) більше виконують ТТД в крайніх зонах поля, гравці центральної осі більше грають в центральних зонах поля. Водночас спостерігається відповідна універсальність гравців різних амплуа. Найбільше задіяних зон (з 12-ти) припадає на півзахисників – 9–10 зон, найменше у крайніх захисників та нападників – 6–8 зон.

За даними дослідження, показники ігрової концентрації футболістів залежать від показників координаційної складності. Найбільш високі показники координаційної складності виконання ТТД зафіксовано в ігрових зонах «А₂» (0,61) та «Г₂» (0,75). Тобто гравці, які найбільше діють у цих зонах, повинні володіти високим рівнем техніко-тактичної підготовленості, передусім, це стосується центральних захисників і нападників.

Необхідно зазначити, що рівень техніко-тактичної підготовленості футболістів обумовлено ефективністю виконання ігрових прийомів у 2-му та 3-му режимах координаційної складності (РКС), тобто в русі з обмеженням у просторі та часі, а також в умовах активної перешкоди з боку суперника.

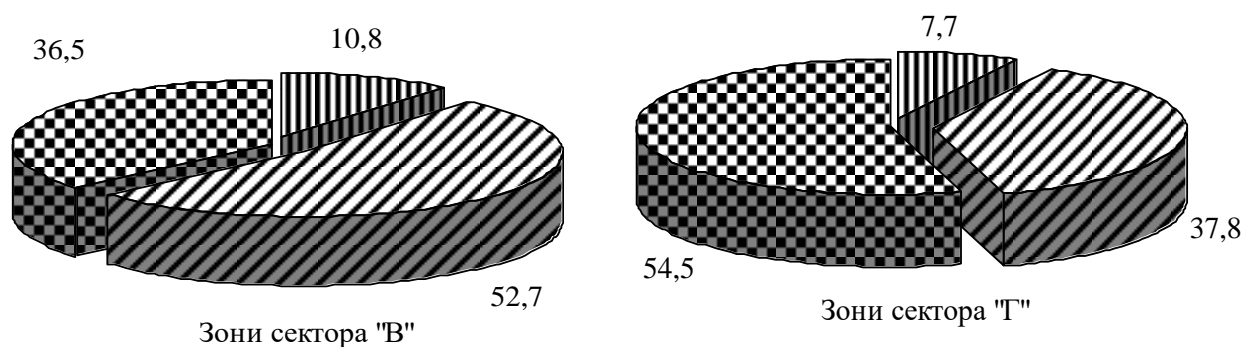

Рис. 3. Виконання техніко-тактичних дій кваліфікованими футболістами з урахуванням ігрових зон поля та режимів координаційної складності, %:

■ – 1-й РКС; ▨ – 2-й РКС; ▩ – 3-й РКС

Тому важливо було визначити виконання техніко-тактичних дій кваліфікованими футболістами з урахуванням ігрових зон поля та режимів координаційної складності. Як було зазначено попередньо, найвищою координаційною складністю характеризуються техніко-тактичні дії, що виконуються в 3-му РКС. У процесі дослідження визначено, що кожна ігрова зона характеризується певним співвідношенням виконання ТТД у трьох режимах координаційної складності (рис. 3).

Загалом найбільшою координаційною складністю виконання ТТД характеризуються ігрові зони сектора «Г», в яких ТТД, що виконуються в 1-му РКС, становлять лише 7,7 %, а найбільше ТТД виконується в 3-му РКС (54,5 %). Достатньо високою координаційною складністю виконання ТТД визначаються ігрові зони сектора «А», в яких ТТД, що виконуються в 3-му РКС, дорівнюють 45,4 %.

Отже в нашому дослідженні встановлено, що кожна ігрова зона характеризується певними особливостями виконання техніко-тактичних дій. Ці особливості обумовлені, з одного боку, інтенсивністю, ефективністю, ігровою концентрацією і координаційною складністю, а з іншого – переважним використанням основних ігрових прийомів – передач, ведення, обведень, відборів, перехоплень, ударів у ворота.

Висновки

1. Встановлено, що кожна із 12-ти ігрових зон характеризується своєю специфічністю щодо інтенсивності, ефективності, координаційної складності, концентрації та коаліції гравців.

2. Визначено, що виконання ТТД гравцями різних амплуа неоднозначне відповідно до ігрових зон поля. Так флангові гравці (захисники та півзахисники) більше виконують ТТД в крайніх зонах поля, гравці центральної осі більше грають в центральних зонах поля. Водночас спостерігається відповідна універсальність гравців різних амплуа. Найбільше заграних зон (з 12-ти) припадає на півзахисників – 9–10 зон, найменше у крайніх захисників та нападників – 6–8 зон.

3. Найбільшою координаційною складністю виконання ТТД характеризуються ігрові зони сектора «Г», в яких ТТД, що виконуються в 1-му РКС, становлять лише 7,7 %, а найбільше ТТД виконується в 3-му РКС (54,5 %). Достатньо високою координаційною складністю виконання ТТД визначаються ігрові зони сектора «А», в яких ТТД, що виконуються в 3-му РКС, дорівнюють 45,4 %.

Перспективи подальших досліджень будуть спрямовані на дослідження рухової активності кваліфікованих футболістів у відповідності до зон поля та специфіки ігрової амплуа.

Література

- Байрачный О. В. Анализ соревновательной деятельности футболистов высокой квалификации с учетом игровых амплуа / Байрачный О. В. // Педагогика, психология та медико-біологічні проблеми фізичного виховання і спорту : наук. моногр. / за ред. С. Єрмакова. – Х., 2008. – № 8. – С. 7 – 10.
- Дулібський А. В. Тенденції розвитку сучасного футболу / А. В. Дулібський // Практикум з футболу : [Науково-методичні аспекти тренування футболістів : матеріали II Всеукр. наук.- практ. конф.] – К., 2001. – С. 5 – 7.
- Костюкевич В. М. Управление тренировочным процессом футболистов в годичном цикле подготовки : монография / В. М. Костюкевич. – Винница : Планер, 2006. – 683 с. – ISBN 966-22.22.0
- Лисенчук Г. А. Управление подготовкой футболистов / Г. А. Лисенчук. – К. : Олимпийская литература, 2003. – 271 с.
- Максименко И. Г. Соревновательная и тренировочная деятельность футболистов : монография / И. Г. Максименко. – Луганск : Знание, 2009. – 258 с.
- Перевозник В. І. Дослідження індивідуальних техніко-тактичних дій (відбір) гравців команди „Металіст” / Перевозник В. І., Журин С. М. // Слобожанський науково-спортивний вісник : зб. наук. ст. – Х., 2006. – № 9. – С. 49 – 52.
- Шамардин В. Н. Система подготовки юных футболистов : учеб. пособ. / В. Н. Шамардин. – Д., 2001. – 104 с.
- Kopera K. Piłka nożna : unificacja procesu szkolenia dzieci i młodzieży / K. Kopera, L. Sledziwski. – Warszawa, 1997. – 134 s.
- Szyngier W. Monitorowanie treningu piłkarzy nożnych o różnym poziomie zaawansowania sportowego / Szyngier W., Gumola W. // Teoretyczne i praktyczne aspekty nowoczesnej gry w piłkę nożną. – Opole, 2009. – S. 177 – 192.
- Szwarc A. Metody oceny techniczno-taktycznych działań piłkarzy nożnych / Andrzej Szwarc. – Gdańsk : AWFIS, 2003. – 158 s.